

Události

Kauza Vrbětice

Zeman se zase jednou mýlil. Detektor lži jsme neodmítli, říká advokát Imexu k Vrběticím

Prezident Miloš Zeman mluvil o vyšetřování kauzy Vrbětice. Foto: ČTK

Prezident Miloš Zeman poodhalil ve svém nedělním projevu v televizi Prima další informace o podezřelých, která policie prověřuje v kauze explozí v munici skladu ve Vrběticích z roku 2014. V několika faktech se ale buď mýlil, anebo je sdělil značně nepřesně. Podle vlády za výbuchy stáli dva agenti ruské tajné služby GRU, kteří tehdy pobývali v Česku. Na falešné pasy se údajně objednali na prohlídku munice ve skladu coby zájemci, ale nakonec tam v určený termín oficiálně nedorazili.

Zeman uvedl, že policie ani Bezpečnostní informační služba (BIS) nemají nezvratný důkaz, že by agenti skutečně v areálu byli. „Z toho ovšem nevyplývá, že podezření z jejich účasti není vážné,“ uvedl zhruba v desetiminutové řeči. „To, že BIS neprokázala jejich účast, neznamená, že do vrbětického areálu nevnikli,“ dodal.

Vyšetřování podle něj pracuje s hypotézou, že tam dvojici agentů mohl provést jeden z majitelů firmy Imex. Později doplnil, že pracovník Imexu odmítl vypovídat na detektoru lži, což může vyvolávat pochybnosti. Právník Imexu Radek Ondruš ale pro HN toto tvrzení odmítl. „Je to pokračování prezidentovy knihy Jak jsem se mýlil v politice. Teď se mýlí v této kauze,“ uvedl.

Podle něj není pravda, že by někdo ze zaměstnanců odmítl detektor lži, o který policie žádala. „Pravda ovšem je, že účast byla z naší strany podmíněna tím, že otázky dostaneme dopředu. A to z důvodu, abych mohl jako právní zástupce vyloučit ty, které se nevztahují ke kauze. Tedy politické či obchodní. Jde o to, aby policie nezneužila detektor lži ke zjišťování poznatků nesouvisejících s případem,“ vysvětlil Ondruš.

Advokát také potvrdil, že policie na detektoru chtěla zpovídat i jediného majitele společnosti Petra Bernatíka. Prezident ale mluvil o „jednom z majitelů“. Podle Ondruše dříve bylo majitelů více, od roku 2014 je už ale jen jeden. „To se zase pan prezident spletl,“ uvedl právník.

Informaci Zemana, že jedna z vyšetřovacích verzí byla, zda do areálu neprovezl ruské agenty právě majitel Imexu inkoognito, Ondruš potvrdil. „Ano, ptali se na to i majitele. Tak, jak probíhaly kontroly při vstupu do areálu, nebylo možné nikoho přes vrátnici provést. Kontrolovalo se celé vozidlo včetně zavazadlového prostoru,“ uvedl Ondruš. Svědci ale popisují, že do areálu se šlo dostat i přes díry v plotě kolem celého prostoru. Sklady ale měly i vlastní zabezpečení. Zda bylo porušeno, ale po explozích zřejmě už nelze vyšetřit.

Za prokázanou naopak Zeman považuje „bulharskou stopu“. Jak už dříve zjistil časopis Respekt a investigativní skupina Bellingcat, munice z Vrbětic měla mířit k bulharskému obchodníkovi se zbraněmi Emilianu Gebrevovi a jeho firmě Emko. Odtud pak měla zřejmě zamířit na Ukrajinu, která tehdy válčila s Ruskem. Gebrev minulý týden nejprve popřel, že by si jeho firma z Česka něco objednala. Později ale v e-mailu zaslaném The New York Times přiznal, že zbraně na Ukrajinu dodával a skladoval je i v areálu v Česku. Prezident v projevu přišel s další novou informací ohledně Gebreva. „Usvědčují ho jednak kupní smlouva, a dokonce i již vyplacená záloha za tento odběr,“ řekl.

Zeman dále řekl, že pokud se účast ruských agentů na výbuchu potvrdí, mělo by Rusko zaplatit například vyloučením společnosti Rosatom z tendru na dostavbu Jaderné elektrárny Dukovany. Uvedl také, že plně důvěřuje Policii ČR a Nejvyššímu státnímu zastupitelství. Výsledek jejich vyšetřování bude prezident považovat za nezvratný důkaz. Vyšetřování dozoruje zlínský žalobce Martin Maluš. Jestli někdo bude obviněn, by měl rozhodnout v průběhu dalších měsíců.

Jana Klímová

Podpora firem

K firmám míří podpora investic, získají záruky na nákupy strojů či technologií

Ekonomika a průmysl by se měly brzy oklepat z koronavirové krize a začít se vracet do kolejí, v jakých jely před příchodem nákazy. Počítá s tím vládní záměr změnit strategii úvěrů, za které ručí stát. Českomoravská záruční a rozvojová banka začne během pár dnů firmám s maximálně 500 zaměstnanci poskytovat záruky za investiční úvěry až do výše 90 milionů korun. Dosud ručila jen za půjčky na udržení provozu firmy.

Nová možnost má firmy motivovat k tomu, aby už nemyslely jen na to, jak krizi přežít, ale také na budoucnost, a aby obstály v konkurenčním prostředí. „Podpora musí postupně přecházet od provozní podpory k investiční podpoře dlouhodobějšího charakteru,“ uvedl pro HN vicepremiér a ministr průmyslu Karel Havlíček (za ANO). Podle něj je potřeba, aby firmy, které mají v plánu investovat, neodkládaly investice na příští léta, ale pustily se do nich hned. „Pro některé firmy to je nutná záležitost, musí například obnovovat technologie, které už jsou zastaralé,“ uvedl ministr. Podobně by podle něj měly firmy už dnes investovat do strojů, které nejsou tak výkonné a s nimiž v blízké budoucnosti neobstojí v konkurenci.

Je otázkou, zda už nastal čas na to, aby firmy začaly utrácet peníze za investice, nebo mají vyčkat na definitivní konec pandemické krize. Podle generální ředitelky Asociace malých a středních podniků Evy Svobodové není na co čekat. „Minimálně segment rodinných firem se projevil jako tahoun v krizi a ty, které jsou zdravé a potřebují investovat, podporu vítají,“ uvedla pro HN. Podobně to vidí i Hospodářská komora. „Bez investic není růst a je dobře, že vláda podnikatelům ukazuje, že krize jednou skončí a že je třeba myslet na budoucnost,“ řekl šéf odboru práva a analýz Ladislav Minčíč. Připomněl, že vláda už podpořila investice zrychlenými odpisy, které byly součástí daňového balíčku schváleného na konci loňského roku.

Ministr průmyslu Karel Havlíček.

Foto: ČTK

Zatím také není jasné, jaký bude o půjčky mezi podnikateli zájem. Při žádostech o zmíněné provozní úvěry se nicméně očekávání vlády nenaplnilo. Rozvojová banka stále disponuje příslibem vlády na 150 miliard korun, které měly sloužit jako záruky na provozní úvěry v programu Covid III. Vygenerováno měly až 600 miliard korun, poskytnutých komerčními bankami. Firmy však o tyto úvěry moc nestojí, zatím uvedený limit vyčerpaly jen z jedné šestiny. Část připravených záruk proto půjde na podporu investičních úvěrů.

Za úvěry tak bude stejně jako v ostatních programech úvěrových záruk ručit záruční a rozvojová banka. Podnikatelé však budou komunikovat se soukromými bankami, těm budou také předkládat žádosti o úvěr. Záruky za úvěry bude bankovním domům vystavovat rozvojová banka. Ta nyní vyzývá banky, ale také spořitelny nebo úvěrová družstva, aby projevily zájem o spolupráci. „Bude záležet na soukromých bankách s platnou licencí České národní banky, které budou mít o program zájem, jak rychle budou investiční úvěry nabízet,“ uvedla mluvčí ministerstva průmyslu a obchodu Štěpánka Filipová.

Záruky budou přitom různé podle výše půjčky, ale také podle velikosti firmy. U malých podniků do 250 zaměstnanců bude ručení až do výše 90 procent pro úvěry do 50 milionů. Při navýšení půjčky až k horní hranici 90 milionů bude státní záruka 50 procent. U firem do 500 zaměstnanců bude první hranice pojištěná do výše 80 procent, druhá zůstává na 50 procentech. Délka ručení bude pro všechny podniky maximálně šest let od data podpisu zaručeného úvěru.

Mluvíci záruční a rozvojové banky Marie Lafantová HN potvrdila, že první půjčky na nové stroje či technologie by měla banka začít vyřizovat od 3. května.

Martin Ťopek

Boj proti pandemii

Lidé mají v restauraci či v kině prozradit data o svém zdraví. Musí to ale být přiměřené

Kdo bude chtít zajít ke kadeřníkovi, do restaurace nebo do kina, brzy se bude muset prokázat negativním testem na covid-19, potvrzením o očkování nebo dokumentem, že nemoc nedávno prodělal, a má tedy protilátky. Konkrétní podobu novinky vláda teprve ladí. Kdo by se však nemohl prokázat QR kódem či aplikací v mobilu, mohlo by mu stačit potvrzení na papíře. Pro někoho je plán nadějí na návrat do normálu, jiní považují za nepřipustné sdílet informace o svém zdravotním stavu s cizími lidmi. Některé služby, třeba kadeřnictví či masáže, by se podle rozvrhu, který vláda zveřejnila ve čtvrtek, měly otevřít 3. května.

Oslovení právníci se shodují, že ve chvíli, kdy se země s pandemií potýká už více než rok, je zásah do soukromí ve veřejném zájmu. Je ale nutné, aby vláda zvolila přiměřenou formu a zajistila, že osobní údaje nikdo nezneužije.

Pokud se to politikům povede, advokátka Petra Dolejšová s tím nemá problém. „Jak jinak chcete v pandemii nepokračovat?“ ptá se. „Na jedné misce vah je zásah do soukromí, na druhé to, co jím sledujeme, v tomto případě je to udržet pandemii na uzdě. Záleží, kam se jazýček vah vychýlí. A to bude vždy posuzovat soud, případně Úřad na ochranu osobních údajů,“ dodává Dolejšová s tím, že vláda by se určitě se zmíněným úřadem měla o podobě chystané novinky poradit.

Vedoucí katedry politologie a sociologie na Právnické fakultě UK Jan Kysela by považoval za vhodné, kdyby bylo možné prokázat se QR kódem, který jen potvrdí, že dotyčný splňuje jednu ze tří podmínek, tedy očkování, negativní test či prodělaný covid-19, ale neodhalí, kterou konkrétně.

„To podle mého soudu o našem zdravotním stavu vypovídá jediné tak, že zkrátka nepodléháte omezením. Ale z jakých důvodů jim nepodléháte, provozovatel nezjistí. Prostě se podívá na kód a tím to skončí,“ vysvětlil Kysela, který je členem Mezioborové skupiny pro epidemické situace, poradního orgánu ministerstva zdravotnictví.

Ne všichni ale mají telefon, v němž je možné QR kód mít. Část lidí by tak stejně byla odkázána na papírové potvrzení. V tom případě by podle Kysely nejspíš bylo nutné, aby provozovatel zákazníkovi zkontroloval i občanku. Jinak by neměl jistotu, že potvrzení skutečně patří dotyčnému. „To už může být citlivější,“ podotýká právník. Problémem by také mohlo být, pokud by zákazník nejen své osobní údaje někomu ukázal, ale například by musel jejich kopii vhodit do schránky či krabice pro pozdější kontrolu.

Stát data, která by měl nový nástroj využívat, shromažďuje v Informačním systému infekčních nemocí. Do něj lékaři hlásí každou podanou vakcínu, laboratoře výsledky PCR testů a odběrová místa údaje o provedených antigenních testech. V systému jsou také zaznamenáni všichni, kdo se v posledních 90 dnech vyléčili z covidu-19. Potvrzení o očkování si mohou zájemci v elektronické formě zobrazit už od poloviny února prostřednictvím webu Očko.

Elektronická verze potvrzení o proděláním covidu-19, očkování či negativním testu by podle ministra zdravotnictví Petra Arenbergera (za ANO) měla být dostupná do tří týdnů. Na mobilní aplikaci, která by mohla prokazování zjednodušit, pracuje státní IT agentura NAKIT. Vývoj ladí s EU, aby nástroj bylo možné využít i při cestování. Šéf NAKIT Vladimír Dzurilla odhaduje, že by aplikace mohla být hotová v červnu či červenci.

Vlastní aplikaci vyvíjí také Hospodářská komora. „Lidé si do ní načtou státem vygenerovaný QR kód z (Očkovacího, pozn. red.) portálu občana a tou se prokážou třeba v restauraci,“ nastínil viceprezident komory a zároveň šéf svého obchodu Tomáš Prouza.

Markéta Plíhalová

QR kód potvrdí, že jste například očkovaní.

Foto: Shutterstock